

Förändringarnas Iran

BOK: Efter tre resor skrev Azar Mahloujian sin bok om sitt hemland och indirekt också om sin exiltillvaro i Sverige.

Det vore för mycket begärt att Azar Mahloujian skulle kunna svara på vart Iran är på väg – mot en liberalisering bort från mullornas diktatur eller mot fortsatt förtryck. Situationen är utomordentligt komplicerad, det sociala och politiska klimatet växlar ständigt. Ena dagen stängs tidningar och internetkaféer och fängslas journalister – efter en tid kommer nya tidningar, kaféerna öppnas igen och tystade journalister lägger ut sina texter på internet. Intellectuella mördas, men varje dag fortsätter motståndet, fortsätter den civila olydnaden och möts våldet med ickevåld.

ÄVEN OM INTE Azar Mahloujian i sin tredje bok *Tillbaka till Iran* har någon möjlighet att sia om framtiden kan hon berätta om de förändringar som landet genomgått sedan hon för nitton år sedan tvingades i exil till Sverige. Hon återvände sommaren 2001 till sitt hemland för att hon ville veta, se med egna ögon. Efter tre resor skrev hon sin bok som inleds med en drastisk beskrivning av hennes rädsla för att gripas. Beskyddad av två stadiga svenska män lotsas hon genom passkontrollen fram till sin väntande familj. (Varför trodde jag att sådana fina svenskar inte fanns?). Efter en tid konstaterar hon: "Jag är hemma nu. Allting är fullt av minnen och tomt på ångest." Hon har fått tillbaka sin identitet och sin självrespekt, skriver hon. Indirekt avslöjas med de orden exilens utanförskap.

TVÅ KAPITELRUBRIKER "Teheran luktar min ungdom" och "Iranska kvinnor låter inte sig kuvas" ger bredden i anslaget. Minnet av hennes Teheran prövas

mot dagens intryck. Hon överväldigas av gästfriheten. Alla släktingar och vänner kör för att träffa henne och bjuda till fest. Hon besöker sin barndoms platser, strövar i basarerna, detta ekonomiska centrum som därmed – det visste jag inte – spelar en viktig politisk roll. Texten ger dofterna, ljuden, atmosfären, de kärleksfulla bilderna. Samtidigt beskriver hon shahens diktatur, revolutionens och krigets tid och den tumultartade politiska situation som nu råder. Allt i stora drag, men skrämmande nog och knivskarpt i kritiken mot dagens regim.

GENOM ATT BESKRIVA den privata världen och samtidigt det omgivande samhället korrigerar och fördjupar Azar Mahloujian bilden av ett Iran som hos oss är så klichéartad. Med galghumor skildras kvinnors kringgådda tillvaro och de befängda förbud som begränsar deras rörelsefrihet. Lika uppfriskande är att läsa om motståndet i det lilla som kan handla om bara att måla naglarna röda, låta håret sticka fram ur sjalen eller bära kappor i klara färger. Kvinnorna som i dag flyttar fram sina positioner har blivit "en rejäl huvudvärk för makt-havarna." Detta motstånd underifrån håller på att "urholka muren av fundamentalism."

Azar Mahloujian är tydlig i sin kritik av de grupper bland exiliranierna som vill brännmärka varje muslimsk intellektuell som arbetar inom systemet (filmfamiljen Makhmalbaf är ett exempel). "Iranier i exil skriver recept för det här landets sjukdomar, men vet inte vad som egentligen pågår här". Tillbaka till Iran råder viss bot på okunskapen.

MONIKA TUNBÄCK-HANSON

Azar Mahloujian
Tillbaka till Iran
Atlas